

doi: 10.332491/2663-2144-2019-76-3-48-56

УДК: 657:330.564.62

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Л. А. Суліменко, С. А. Вітер

e-mail: SulimenkoLarisa@i.ua; vittersvitlana@i.ua

Житомирський національний агроекологічний університет
бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008, Україна

Важливими умовами інтеграції України до європейського співтовариства є децентралізація влади та надання фінансової самостійності органам місцевої влади. Децентралізація дає змогу органам управління на місцях отримувати автономію щодо фінансування і забезпечення населення суспільними благами, сприяє забезпеченню сталого розвитку сільських територій.

Стаття присвячена дослідженню особливостей обліково-аналітичної системи в процесі управління доходами об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ) в контексті формування й використання місцевих бюджетів. Проведено аналіз існуючого стану розвитку і динаміку основних показників формування ОТГ в Україні та обсяги їх бюджетних надходжень за період 2015-2018 років.

З'ясовано, що протягом досліджуваного періоду спостерігалася тенденція зростання надходжень до загального фонду місцевих бюджетів територіальних громад, у тому числі міжбюджетних трансфертів та інших коштів, виділених на виконання цільових заходів. Зокрема, в структурі таких коштів найбільшу частку виділено на регіональний та соціально-економічний розвиток та розвиток медицини в сільській місцевості.

Визначено роль фінансового забезпечення територіальних громад, досліджено специфіку формування доходної частини місцевих бюджетів ОТГ з метою визначення структури доходів та співвідношення джерел фінансування місцевих бюджетів. Розглянуто питання надання субвенцій та дотацій з державного бюджету для належного виконання повноважень органами самоврядування ОТГ, що делеговані державою (на розвиток освіти, медицини, культури, соціального забезпечення тощо).

Зосереджено увагу на узагальненні можливостей збільшення фінансових надходжень до бюджету ОТГ, що сприятиме самодостатності місцевих бюджетів в умовах бюджетних трансформацій. Досліджено, що одним із напрямків удосконалення інформаційного забезпечення управління доходами бюджетних установ є автоматизація облікового процесу. Запропоновано для обліку доходів застосовувати в ОТГ сучасні вітчизняні програмні продукти «MASTER: Бюджетні установи», які повністю адаптовані до українського ринку та відповідають вимогам чинного законодавства України.

Ключові слова: *доходи, інформаційне забезпечення, аналіз, управління, державний бюджет, місцеві бюджети, об'єднана територіальна громада, загальний фонд, спеціальний фонд.*

Постановка проблеми

На сучасному етапі розвитку держави надзвичайно важлива роль відводиться бюджетній децентралізації, яка базується на передачі повноважень та ресурсів із центрального рівня на місцевий. Її ефективність можна оцінити шляхом аналізу фінансової забезпеченості місцевих бюджетів та стану фінансування за їх рахунок суспільно важливих послуг, гарантованих державою.

Невирішеними проблемами діяльності органів місцевого самоврядування в умовах обмеженості фінансових ресурсів місцевого самоврядування, є такі: зниження рівня якості публічних послуг у результаті недостатньої спроможності органів місцевого самоврядування виконувати делеговані їм повноваження; складна демографічна ситуація у сільській місцевості,

пов'язана з старінням та скороченням чисельності населення на сільських територіях, погіршення інвестиційної привабливості територій.

Однією з ключових позицій діяльності ОТГ є формування та ефективне управління доходами. Тому питання інформаційного забезпечення управління доходами ОТГ є об'єктом постійних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методологічним та практичним питанням децентралізації влади і розвитку місцевого самоврядування приділяють увагу такі науковці: Баталов О. А., Коломієць І. Ф., Кужда Т. І., Мосій О. Б., Павлюк А. П., Пелехатий А. О., Олійник А. П. та інші. Фінансові аспекти діяльності ОТГ досліджують у своїх працях Конєва І. І., Нездойминога О. Є., Подвірна Т. В.,

Рошило В. І., Станіславчук Н. О., Татарин Н. Б. Хрупович С. Є. та ін. Проте питання щодо інформаційного забезпечення управління доходами об'єднаних територіальних громад потребує подальших досліджень.

Мета, завдання та методика досліджень

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних аспектів формування доходів об'єднаних територіальних громад, їх обліково-аналітичне забезпечення та визначення напрямків удосконалення інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами ОТГ.

Основними завданнями дослідження є наступні: обґрунтування об'єктивної необхідності підвищення ролі місцевих бюджетів у бюджетній системі у процесі децентралізації; виявлення тенденцій, пріоритетів та невирішених питань; вивчення класифікації доходів при формуванні бюджетів ОТГ; аналіз динаміки розвитку ОТГ в Україні та результатів фінансової децентралізації за 2015–2018 роки визначення особливостей інформаційного забезпечення формування та управління доходами ОТГ та розробка напрямків його удосконалення в умовах децентралізації.

Об'єктом дослідження є процес формування місцевих бюджетів ОТГ та інформаційне забезпечення управління їх доходною частиною. Методологічною основою дослідження є застосування загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, методів теоретичного узагальнення, групування і порівняння, індукції та дедукції, балансового методу та системного підходу.

Результати досліджень

У багатьох європейських країнах пройшла реформа децентралізації влади, в рамках якої передбачено передачу значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності від державної влади органам місцевого самоврядування, що сприяло поштовху соціально-

економічного розвитку цих країн, особливо їхніх сільських територій.

Фінансовою основою місцевого самоврядування є місцеві бюджети. Від обсягу ресурсів, що акумулюються на них, залежить наскільки ефективно здійснюватиметься фінансування заходів, затверджених у програмах об'єднаної територіальної громади. Тому для зростання фінансової спроможності ОТГ важливо знати природу місцевих фінансів та механізми їх функціонування, здійснювати аналіз формування, розподілу, використання грошових коштів та напрями зміцнення доходної частини місцевих бюджетів, що дозволяє визначити потенціал та тенденції соціально-економічного розвитку територіальних громад.

В умовах бюджетної децентралізації є потреба здійснення належного контролю за роботою ОТГ при плануванні та виконанні ними бюджетів, управлінні і використанні фінансових ресурсів. З огляду на це, поставлена проблема є досить актуальною на сьогоднішній день.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачено створення законодавчої бази діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на новій територіальній основі з визначенням повноважень та їх ресурсного забезпечення [2]. Реалізація Концепції сприятиме: доступності публічних послуг, підвищенню їх якості; посиленню матеріальної спроможності територіальних громад; широкому залученню населення до прийняття управлінських рішень; формуванню ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування; соціально-економічному розвитку ОТГ.

Перші ОТГ з'явилися в Україні після місцевих виборів 25 жовтня 2015 року. У 2015 році сформовано на основі добровільного об'єднання сільських, селищних та міських рад 159 ОТГ. Динаміку їх формування за період 2015–2018 років розглянуто в табл. 1.

Таблиця 1. Динаміка формування ОТГ в Україні за 2015–2018 рр.

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Кількість ОТГ	159	366	665	782
Кількість жителів в ОТГ, млн осіб	1,4	3,2	5,7	9,0
Середня чисельність населення однієї ОТГ	8795	8474	8464	15780
Площа ОТГ, тис. кв. км.	36,9	89,2	166,9	209,6
Кількість територіальних громад, що утворили ОТГ	816	1784	3180	4010
Кількість необ'єднаних територіальних громад	10136	9168	7771	6942

Джерело: складено за результатами моніторингу Мінрегіону [3].

З табл. 1 видно, що на кінець 2018 року створено 782 ОТГ, що більше у 4,9 раза у порівнянні з 2015 роком. Лідерами зі створення ОТГ є області (рис. 1): Дніпропетровська – 63, Житомирська – 55, Черкаська – 55, найменша кількість ОТГ в Закарпатській – 6 та Донецькій – 16.

Кількість населення, яке мешкало на території ОТГ, становило 9,0 млн осіб, або 25,5% від загальної кількості населення України, що у 6,4 раза більше, ніж у 2015 році. Суттєво зросла середня чисельність населення (79,4%.) однієї ОТГ, що пояснюється приєднанням громад до міст обласного значення.

Загальна площа всіх ОТГ займає 37,6 % площі України, в той час, як цей показник у 2015 році становив всього 6%. Найбільші площі зайняті під ОТГ у Житомирській (63,8 %), Дніпропетровській (56,7 %), Чернігівській (55,8 %), Запорізькій 63,9 % областях; найменша площа – у Закарпатській (4,8%). Перевагою розширення території під ОТГ є можливість зібрати значніші податкові надходження до місцевого бюджету.

Одним з важливих питань для новоствореної ОТГ є формування місцевого бюджету. Бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування. Тому важливим для ОТГ є вибір напрямів бюджетного фінансування, зокрема, окремих галузей, чи удосконалення галузевої та територіальної структури економіки, та форм і порядку виділення бюджетних коштів окремим суб'єктам бюджетних відносин, виходячи з реальних потреб і можливостей [3, с. 41].

Доходи бюджетів охоплюють дві важливі складові: доходи загального фонду і доходи спеціального фонду бюджету. Загальний фонд акумулює кошти, які мають загальнодержавний характер і в подальшому перерозподіляються. У спеціальному фонді зосереджуються кошти бюджетних установ, у тому числі спеціальні державні цільові фонди, які не підлягають перерозподілу і використовуються за цільовим призначенням [1].

Рис. 1. Рейтинг областей України щодо формування ОТГ

Джерело: складено за результатами моніторингу Мінрегіону [3].

Відповідно до норм Бюджетного кодексу України (ст. 64) до основних джерел доходів загального фонду бюджетів ОТГ належать:

- 60% податку на доходи фізичних осіб;

- 37 % рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування;

- 25 % рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення;

- 3 % рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу;

- державне мито за місцем вчинення дій та видачі документів;

- акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів;

- податок на прибуток підприємств комунальної форми власності;

- податок на майно;

- єдиний податок;

- збір за місця для паркування транспортних засобів;

- туристичний збір;

- плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати;

- надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності;

- рентна плата за користування надрами та за спеціальне використання природних ресурсів;

- інші доходи, що підлягають зарахуванню до бюджетів ОТГ відповідно до законодавства [1].

До надходжень спеціального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад належать [1]:

- надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів;

- кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, у розмірі 75 % до бюджетів ОТГ;

- концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності, які мають цільове спрямування згідно із законом;

- 70 % грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства

про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності;

- 25 % екологічного податку до бюджетів ОТГ;

- власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок відповідного місцевого бюджету;

- цільові та добровільні внески до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища;

- субвенції, що надаються з інших бюджетів за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду таких бюджетів;

- повернення кредитів, наданих з місцевих бюджетів індивідуальним сільським забудовникам; молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла, а також пеня і відсотки за користування ними;

- надходження в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ та інші надходження, визначені законом про Державний бюджет України [1].

Згідно з вимогами Бюджетного кодексу України, міжбюджетні трансферти поділяються на такі: базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій), яка розраховується відповідно до Бюджетного кодексу України лише за податком на доходи фізичних осіб; субвенції; реверсну дотацію; додаткові дотації [1].

Особливим джерелом формування спеціального фонду місцевих бюджетів є цільові фонди органів місцевого самоврядування: 1) благодійні внески – добровільні пожертвування юридичних та фізичних осіб, безповоротна фінансова допомога, інша благодійна допомога; 2) залучення на договірній основі коштів підприємств, установ та організацій; 3) інші надходження, не заборонені законодавством України. Однак, як зазначають економісти, тут необхідна особлива увага місцевої влади для того, щоб не вийти за межі правового поля [3, с. 48].

Зважаючи на специфіку формування доходної частини місцевих бюджетів в кожній ОТГ, а також враховуючи детальну класифікацію доходів за Бюджетним кодексом України та потребу в проведенні окремих бухгалтерських розрахунків обсягів дотацій, важливе значення відводиться належній організації бухгалтерського обліку для інформаційного забезпечення управління доходами.

У відповідності до НП(С)БОДС 124 «Доходи» доходи суб'єктів державного сектора класифікуються в бухгалтерському обліку за окремими групами [5]. Детальну класифікацію доходів бюджетних установ відповідно до НП(С)БОДС 124 «Доходи» наведено на рис. 1.

У примітках до фінансової звітності за НП(С)БОДС 124 «Доходи» суб'єкт державного сектору розкриває інформацію стосовно доходів від обмінних операцій про наступне: облікову політику, прийняту для визнання доходу з надання послуг; суми доходу від обмінних операцій, визнаних протягом періоду за основними видами, із зазначенням окремо доходу від бюджетних асигнувань, надання послуг, продажу, операцій з капіталом, продажу нерухомого майна, відсотків, роялті, дивідендів. Стосовно доходів від необмінних операцій – зазначаються окремо: податкові надходження; неподаткові надходження; трансферти; гранти та дарунки; надходження до державних цільових фондів; списані зобов'язання, що не підлягають погашенню [5].

Для обліку доходів використовують пасивні рахунки 70 «Доходи за бюджетними асигнуваннями», 71 «Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг)», 72 «Доходи від продажу активів», 73 «Фінансові доходи», 74 «Інші доходи за обмінними операціями», 75 «Інші доходи за необмінними операціями», 76 «Умовні доходи». При формуванні облікової політики та розробці робочого плану рахунків бухгалтерського обліку в ньому слід передбачити субрахунки за всіма видами доходів, які мають місце в конкретному ОТГ.

Інформація про доходну частину спеціального фонду ОТГ формується на підставі

індивідуальних розрахунків доходів, платежів та відрахувань до бюджету, які складаються окремо за кожним джерелом доходів. При їх розрахунках беруться до уваги обсяги наданих платних послуг та розмір тарифу за одиницю показника відповідно до діючого законодавства. Основним фінансовим документом бюджетної установи є кошторис доходів і видатків, який визначає обсяг і спрямування коштів для виконання та досягнення визначених на бюджетний період цілей відповідно до бюджетних призначень.

Важливе значення в забезпеченні оперативною інформацією для управління доходами ОТГ та контролю за їх формуванням та використанням відіграє сучасне програмне забезпечення для ведення автоматизованого обліку. Для ведення комплексного обліку бюджетних установ використовується програмний продукт – «MASTER: Бюджетні установи», який відповідає вимогам чинного законодавства України та повністю адаптований до українського ринку. «MASTER: Бюджетні установи» складається з функціональних модулів, що охоплюють всі ділянки бухгалтерського та податкового обліку: планування та фінансування; банк; каса; необоротні активи; послуги; склад; податковий облік; кадри; зарплата; операції; звіти та базових модулів довідники та адміністрування.

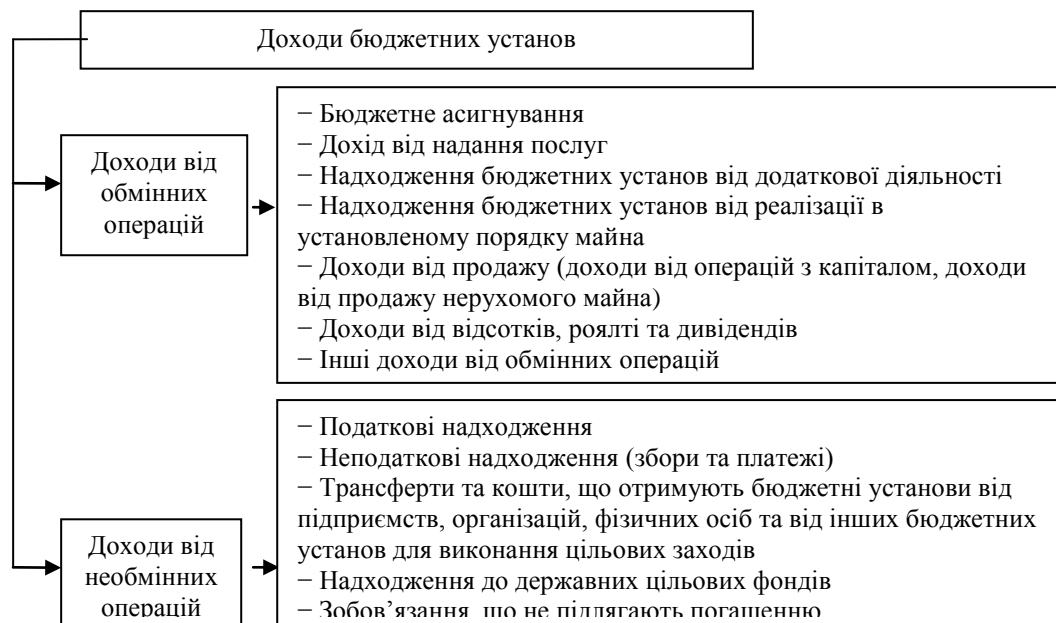

Рис. 1. Класифікація доходів бюджетних установ згідно з НП(С)БОДС 124 «Доходи»
Джерело: [5].

Аналіз динаміки доходів загального фонду місцевих бюджетів ОТГ України за 2015–2018 роки розглянуто в табл. 2, звідки видно, що протягом усього періоду спостерігалась тенденція зростання надходжень.

Таблиця 2. Аналіз доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2015–2018 рр., млрд грн

Показник	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	99,8	146,6	192,7	233,9
Міжбюджетні трансферти :				
- базова дотація	5,3	4,8	5,9	8,2
- освітня субвенція	43,4	44,6	52,4	60,4
- медична субвенція	46,0	44,4	56,2	61,6
- субвенція на соціальний захист	63,3	87,7	124,7	125,2
Реверсна дотація	3,6	3,1	3,9	5,4
Державна фінансова підтримка всього, у т.ч.:	3,7	7,3	16,1	19,37
- державний фонд регіонального розвитку	2,9	3,0	3,5	6,0
- субвенція на соціально-економічний розвиток	0,8	3,3	6,2	5,0
- субвенція на розвиток медицини у сільській місцевості	-	-	4,0	5,0
- субвенція на інфраструктуру ОТГ	-	1,0	1,5	1,9
- кошти на підтримку секторальної регіональної політики	-	-	0,65	1,1
- кошти на будівництво спортивних об'єктів	-	-	0,27	0,37

Джерело: складено за результатами моніторингу Мінрегіону [4].

Доходів загального фонду у 2018 р. надійшло до місцевого бюджету у 2,3 раза більше, ніж у 2015 році. Крім того, кошти державної фінансової підтримки збільшились у 5,2 раза. Найбільшу частку таких коштів спрямовано на соціально-економічний розвиток громади та розвиток медицини. Найбільша сума коштів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету була виділена на субвенції на соціальний захист населення, що майже вдвічі перевищує суму 2015 року.

Як зазначають експерти з фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні [7], підвищення ролі місцевих податків і зборів, досягнення їх максимально можливої мобілізації повинно бути одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, у свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад. Формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів залежить від належної організації органами місцевого самоврядування всього комплексу робіт із запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів, оскільки

впровадження і встановлення ставок місцевих податків і зборів належить до виключної компетенції місцевих рад.

Експерти пропонують здійснювати оцінку виконання показників місцевих бюджетів ОТГ за чотирма показниками, які характеризують фінансові аспекти діяльності ОТГ: власні доходи на одного мешканця (співвідношення обсягу надходжень власних доходів до кількості мешканців відповідної ОТГ); динаміка надходжень місцевих податків і зборів; рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів ОТГ без урахування субвенцій з державного бюджету); питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ (питома вага видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування в сумі власних доходів загального фонду) [7].

Для проведення даного аналізу ОТГ були згруповані за чисельністю населення в групи: 1 – ОТГ з чисельністю населення понад 15 тис. жителів; 2 – від 10 до 15 тис. жителів; 3 – від 5 до 10 тис. жителів; 4 – менше 5 тис. жителів.

За результатами проведення експертами аналізу, найменш залежними від дотаційних ресурсів з державного бюджету є громади групи

1 (рівень дотаційності – 48,3%). У Групі 2 найвищий рівень дотаційності становить 55,6%. Серед ОТГ Групи 3 – по восьми громадах показник дотаційності перевищує 50%, найвище значення становить 58,8%. У Групі 4 по двох громадах показник дотаційності перевищує 50%, найвище значення становить 62,2% [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень

Розуміння сутності доходів, особливості їх формування та їх обліково-аналітичне забезпечення в ОТГ дозволяє сформувати інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень щодо збільшення доходної частини місцевого бюджету, покращення фінансової спроможності та підвищення ефективності діяльності ОТГ. При формуванні доходів та їх відображенні в бухгалтерському обліку доцільно враховувати класифікацію, передбачену Бюджетним кодексом України.

Важливою умовою забезпечення збалансування місцевих бюджетів є раціональне формування їх доходів та витрат. Своєчасне прийняття відповідних нормативно-законодавчих документів (зокрема Державного бюджету України), а також своєчасне одержання коштів державної фінансової підтримки та податків, які формують доходи загального та спеціального фондів ОТГ (перерахування частини акцизного та екологічного податку місцевим бюджетам), що сприятиме своєчасному фінансуванню запланованих витрат, покращенню фінансової спроможності громади. Крім того, у вирішенні вищезазначених питань важливе значення має інформаційне забезпечення управління доходами через належну організацію бухгалтерського обліку та аналізу.

Для характеристики фінансової діяльності ОТГ та оцінки виконання показників їх місцевих бюджетів, пропонуємо проводити аналіз за методикою експертів з фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні [4]. Такий аналіз дозволить органам місцевого самоврядування ОТГ не тільки проаналізувати результати своєї фінансової діяльності, а й порівняти їх з результатами роботи інших ОТГ, а також виявити слабкі та сильні сторони в своїй діяльності з метою зміцнення фінансової спроможності, раціонального використання

коштів та надання якісних послуг населенню громад.

За результатами дослідження, невеликі за територією та чисельністю населення ОТГ здебільшого мають низьку фінансову спроможність. Також такі громади не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку та якісного управління. Важливим бюджетоутворюючим фактором для розвитку ОТГ є наявність на їх території потужних підприємств.

Крім того, результати аналізу показують, що в бюджетах великих ОТГ з більшою фінансовою спроможністю витрати на управління в структурі витрат будуть значно меншими, оскільки такі витрати є постійними. Тому такі громади мають можливість спрямувати більше коштів на соціально-економічний розвиток своїх територій. Одним із ефективних напрямів подальшого розвитку для громад із низькою фінансовою спроможністю є їх приєднання до інших громад з метою створення більшої за площею і чисельністю ОТГ, що дозволить підвищити ефективність управління громадою та покращити її інвестиційну привабливість.

Для удосконалення інформаційного забезпечення управління доходами важливе значення має сучасна програма ведення автоматизованого обліку «MASTER: Бюджетні установи». Цей програмний продукт призначений для ведення комплексного обліку бюджетних установ, відповідає вимогам чинного законодавства України та повністю адаптований до українського ринку. Застосування такої програми дозволяє задовольнити інформаційні потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів в необхідній інформації, а також надавати інформацію для планування та фінансування, контролю, аналізу формування та використання доходів з метою ефективного управління ними.

У подальшому перспективами дослідження є організація контролю за формуванням та використанням бюджетних коштів ОТГ.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine [Budget Code of Ukraine]. № 2456-VI. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014). Concept of reforming local self-government.

samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine]. № 333-p. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> [in Ukrainian].

3. Vasyliieva, N. V., Hrynychuk, N. M., Derun, T. M., Kuibida, V. S. & Tkachuk, A. F. (2017). Mistsevyi biudzheth i finansove zabezpechennia obiednanoi terytorialnoi hromady [Local budget and financial support of the united territorial community]. Kyiv [in Ukrainian].

4. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia stanom na sichen 2019 roku [Monitoring the process of decentralization of power and reform of local self-government as of January 2019]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoringhttps://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/359/10.01.2019.pdf> [in Ukrainian].

5. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2017). Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku v derzhavnomu sektori 124 "Dokhody" [National Public Sector Accounting Standards 124 "Revenues"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11> [in Ukrainian].

6. Ofitsiinyi sait Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [Official site of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services]. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Pres-tsentr initsiatyvy "Detsentralizatsiia" [Press center of the "Decentralization" initiative]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/10218> [in Ukrainian].

INFORMATION PROVIDING OF INCOME MANAGEMENT THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

L. Sulimenko, S. Viter

e-mail: SulimenkoLarisa@i.ua; vitersvitlana@i.ua
Zhytomyr National Agroecological University,
Stary Boulevard, 7, Zhytomyr, 10008, Ukraine

Important conditions for Ukraine's integration into the European community are the decentralization of power and the provision of financial autonomy to local authorities. Decentralization allows local government authorities to obtain autonomy in terms of financing

and providing social benefits to the population, contributing to the sustainable socio-economic development of the respective administrative-territorial units.

The article is devoted to the study of the characteristics of the accounting and analytical system in the process of income management of the united territorial communities in the context of the formation and use of local budgets. The analysis of the current state of development and the dynamics of the main indicators of the formation of UTCs in Ukraine and the volume of their budget revenues for the period 2015-2018 is carried out.

It was found that during the research period there was a tendency of growth of revenues to the general fund of local budgets of territorial communities, including intergovernmental transfers and other funds allocated for implementation of targeted measures. In particular, in the structure of such funds, the largest share is allocated to regional and socio-economic development and the development of medicine in rural areas.

The role of financial support of territorial communities was determined, the specificity of formation of the revenue part of the local budgets of UTCs was investigated in order to determine the structure of income and the ratio of sources of financing of local budgets. The issue of granting subventions and grants from the state budget for the proper exercise of the powers delegated by the government (to the development of education, medicine, culture, social security, etc.) is considered. The analysis focuses on the synthesis of opportunities for increasing financial revenues to the UTC budget, which will contribute to the self-sufficiency of local budgets under conditions of budget transformation.

It was investigated that one of the directions of improvement of information support of budget incomes management is automation of accounting process. It is proposed to use the modern domestic software products "MASTER: Budgetary Institutions", which are fully adapted to the Ukrainian market and meet the requirements of the current legislation of Ukraine to be used in the UTC for accounting purposes.

Keywords: *income, information support, analysis, management, state budget, local budgets, united territorial community, general fund, special fund.*

**ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ
УПРАВЛЕНИЯ ДОХОДАМИ
ОБЪЕДИНЕННЫХ
ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВ**

Л. А. Суліменко, С. А. Вітер

e-mail: SulimenkoLarisa@i.ua; vidersvitlana@i.ua

Житомирский национальный
агроэкологический университет

бульвар Старый, 7, г. Житомир, 10008, Украина

Важными условиями интеграции Украины в европейское сообщество являются децентрализация и предоставление финансовой самостоятельности органам местной власти. Децентрализация позволяет органам управления на местах получать автономию по финансированию и обеспечению населения общественными благами, способствует обеспечению устойчивого развития сельских территорий.

Статья посвящена исследованию особенностей учетно-аналитической системы в процессе управления доходами объединенных территориальных общин (далее ОТГ) в контексте формирования и использования местных бюджетов. Проведен анализ существующего состояния развития и динамика основных показателей формирования ОТГ в Украине и объемы их бюджетных поступлений за период 2015–2018 годов.

Установлено, что в течение исследуемого периода наблюдалась тенденция роста поступлений в общий фонд местных бюджетов территориальных общин, в том числе средств межбюджетных трансфертов и других средств, выделенных на выполнение целевых мероприятий. В частности, в структуре таких средств наибольшая доля выделена на региональное и социально-экономическое

развитие и развитие медицины в сельской местности.

Определена роль финансового обеспечения территориальных общин, исследована специфика формирования доходной части местных бюджетов ОТГ с целью определения структуры доходов и соотношение источников финансирования местных бюджетов. Рассмотрены вопросы предоставления субвенций и дотаций из государственного бюджета для надлежащего исполнения полномочий органами самоуправления ОТГ, что делегированы государством (на развитие образования, медицины, культуры, социального обеспечения и т.д.).

Сосредоточено внимание на обобщении возможностей увеличения финансовых поступлений в бюджет ОТГ, что будет способствовать самодостаточности местных бюджетов в условиях бюджетных трансформаций. Доказано, что одним из направлений совершенствования информационного обеспечения управления доходами бюджетных учреждений является автоматизация учетного процесса. Предложено для учета доходов применять в ОТГ современные отечественные программные продукты «MASTER: Бюджетные учреждения», которые полностью адаптированы к украинскому рынку и соответствуют требованиям действующего законодательства Украины.

Ключевые слова: *доходы, информационное обеспечение, анализ, управление, государственный бюджет, местные бюджеты, объединенная территориальная община, общий фонд, специальный фонд.*